

ҚАЗАҚСТАН ҰЛТТЫҚ БАНКІ

САЛАЛЫҚ КОНЪЮНКТУРАЛЫҚ ШОЛУ

Кәсіпорындар пікіртерімінің нәтижелері

(салалар: тау-кен өндіру және өңдеу өнеркәсібі, құрылыс, сауда, көлік және қойма)

2018 жылғы II тоқсан

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің
Зерттеулер және статистика департаменті

Жалпы ақпарат

I. Экономикалық жағдайларды бағалау:

- саладағы бәсекелестік (4-бет)
- инвестициялық белсенділік жағдайлары (5-бет)
- валюта бағамының әсері (6-бет)
- кредиттеу талаптары (7-бет)

II. Кәсіпорындар қызметінің нақты көрсеткіштерін бағалау

- өнімге сұраныс, оның бағасы, көлемі (8-бет)
- өндірістік қуаттың жүктеме деңгейі (9-бет)
- кәсіпорындардың қаржылық көрсеткіштері (10-11-бет)
- саладағы борыштық ауыртпалық (12-бет)
- еңбекақы мен жұмыспен қамту (13-бет)

Қорытынды

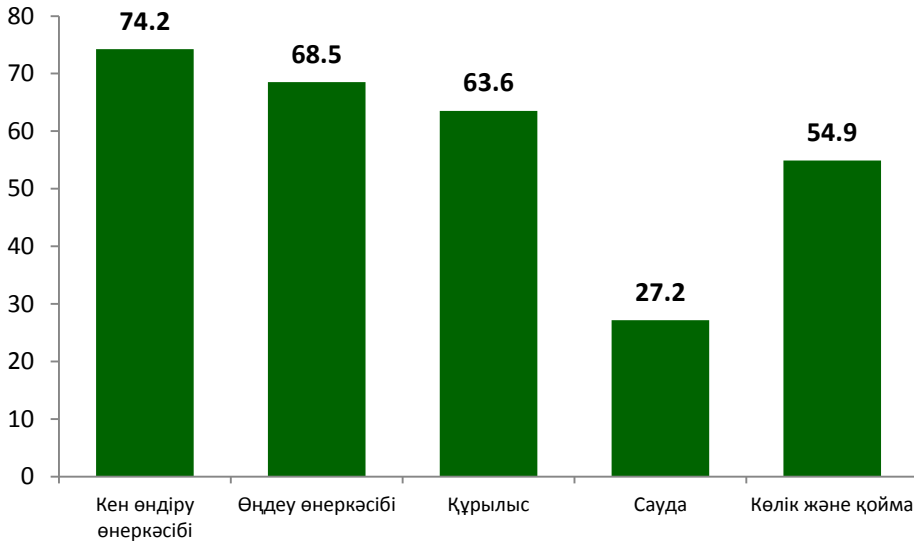
Пікіртерім жөніндегі мәліметтер

Пікіртерім мақсаты	➤ Салалардағы бизнестің конъюнктурасындағы негізгі үрдістерді анықтау
Респонденттер	➤ Кәсіпорындардың басшылары, қаржы бөлімдерінің қызметкерлері
Пікіртерім әдісі	➤ Сауалнама жүргізу
Пікіртерім жүргізу кезеңі	➤ 2018 жылғы 2 тоқсан

Іріктеу туралы мәліметтер

Тау-кен өндіру өнеркәсібінің кәсіпорындары	➤ 176
Өңдеу өнеркәсібінің кәсіпорындары	➤ 695
Құрылыс кәсіпорындары	➤ 325
Сауда саласының кәсіпорындары	➤ 832
Көлік және қоймаға жинау кәсіпорындары	➤ 241
Іріктеу бойынша кәсіпорындардың барлығы	➤ 2 269
Мониторингке қатысушылардың барлығы	➤ 3 057

1-график. Ірі және орта кәсіпорындардың үлесі, %

Қарастырылып отырған салалардың кәсіпорындарына қарағанда **сауда** саласының кәсіпорындары үшін басқа кәсіпорындар тарапынан нарықтық бәсекелестік бизнес жүргізуге негізгі кедергі (айналым және негізгі қаражатты қаржыландыруды шектейтін фактор) болып табылады. Бұл фактордың маңызы сауда саласы үшін тоқсан сайын артып барады. Егер саудада аталған кәсіпорындардың үлесі 33,5% құраса, онда тау-кен өндіру өнеркәсібінде аталған көрсеткіш 7,9%-ды құрайды және оның төмендеу тенденциясы байқалады.

Тау-кен өнеркәсібінде бойынша іріктеу негізінен ірі және орта кәсіпорындар арқылы ұсынылып отыр (74,2%). Оның ішінде мұнай және табиғи газ өндіру, металл кендері, сондай-ақ тау-кен өнеркәсіпте техникалық қызмет көрсететін кәсіпорындар бар. Іріктеу репрезентативтілігі 80% құрайды.

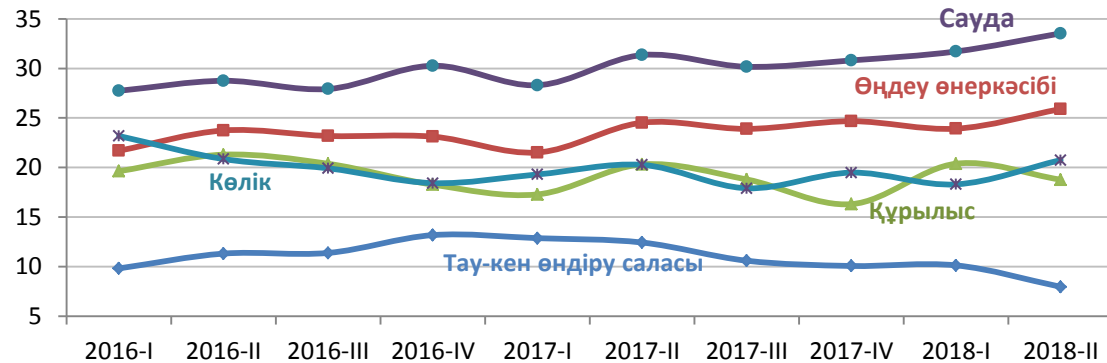
Өңдеу өнеркәсібінде ірі және орта кәсіпорындар сала кәсіпорындарының жалпы санының 67,1%-ын құрайды, табиғи монополия субъектілер жоқ, ал сала бойынша іріктеу репрезентативтілігі шамамен 69,9%-ды құрайды.

Құрылыста да ірі және орта кәсіпорындар басым (63,6%), соған қарамастан репрезентативтілік шамамен 30%-ды құрайды.

Көлік қызметтерінің 50%-дан астамы ірі және орта кәсіпорындар, олардың көбі мұнай және мұнай өнімдерін құбыржол арқылы тасымалдау қызметтерін көрсетеді. Сала бойынша репрезентативтілік – 65,3%.

Сауда саласы бойынша іріктеуде де ірі және орта кәсіпорындардың үлесі, басты іріктеудегідей жоғары емес (27,2%), сәйкесінше сала репрезентативтілігі төмен болып қалып отыр – тек 18,8%.

2-график. Нарықтық бәсекелестік кәсіпорынның даму мүмкіндігін шектеуші фактор болып табылатын кәсіпорындардың үлесі, %

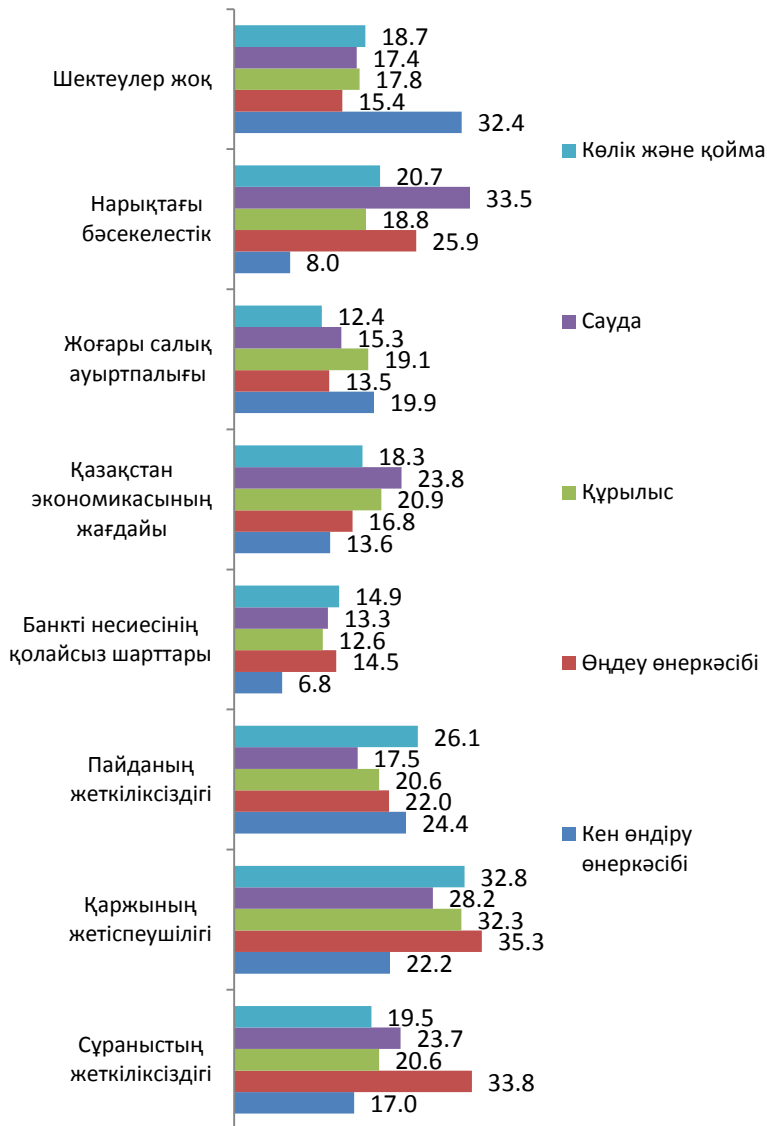
* ҚРҰБ кәсіпорындары мониторингіндегі репрезентативтілігі мына формула бойынша бағаланады:

$$\frac{ШК \text{ ӨСТ} / БЖ \text{ ӨСТ} * 100}{\text{мұндағы, МҚК ӨСТ} - \text{ҚРҰБ мониторингіне қатысушы кәсіпорындардың өнімдерін сатудан түскен кіріс (ӨСТ); БЖ ӨСТ} - \text{ҰЭМ СК деректері бойынша ӨСТ}}$$

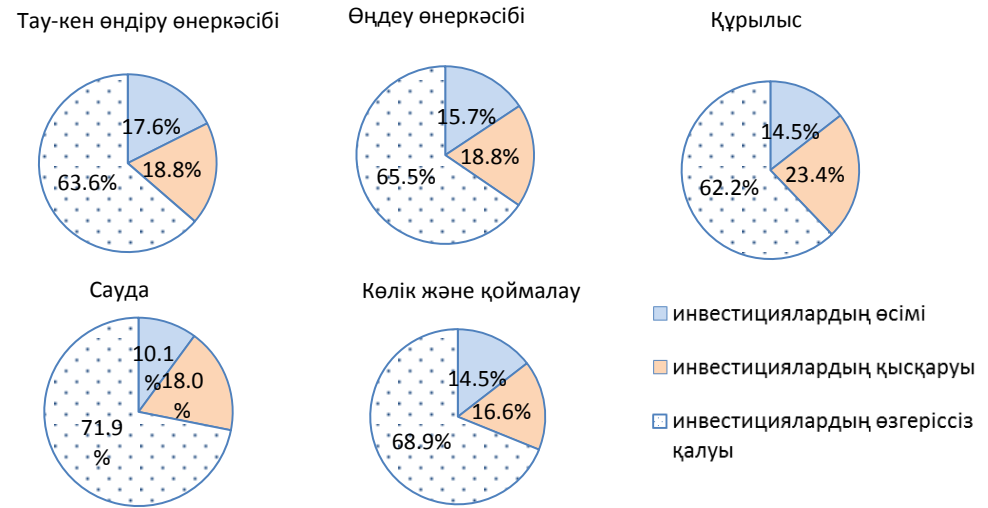
мұндағы, МҚК ӨСТ – ҚРҰБ мониторингіне қатысушы кәсіпорындардың өнімдерін сатудан түскен кіріс (ӨСТ); БЖ ӨСТ – ҰЭМ СК деректері бойынша ӨСТ

Экономикалық жағдайларды бағалау : Инвестициялық белсенділік жағдайлары

3-график. Кәсіпорындардың инвестициялық белсенділіктерін шектеу, %

4-график. Шығару өскен кезде кәсіпорындардың инвестициялардың өзгерісі бойынша күтулері, %

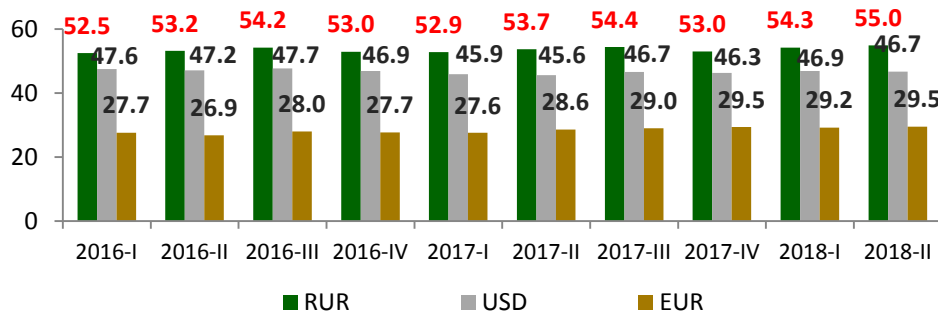
Кәсіпорындардың көпшілігі үшін инвестициялық белсенділікті шектейтін басты себептердің бірі **қаржы ресурстарының жетіспеушілігі** болып табылады.

Сауда кәсіпорындары үшін ең маңызды шектеуші фактор басқа кәсіпорындар тарапынан нарықтық бәсекелестік болып табылады, ал өңдеуші өнеркәсіп кәсіпорындары үшін - олардың өнімдеріне деген сұраныстың жеткіліксіздігі. Кен өндіру өнеркәсібінің кәсіпорындарының көпшілігі үшін ешқандай шектеулер жоқ.

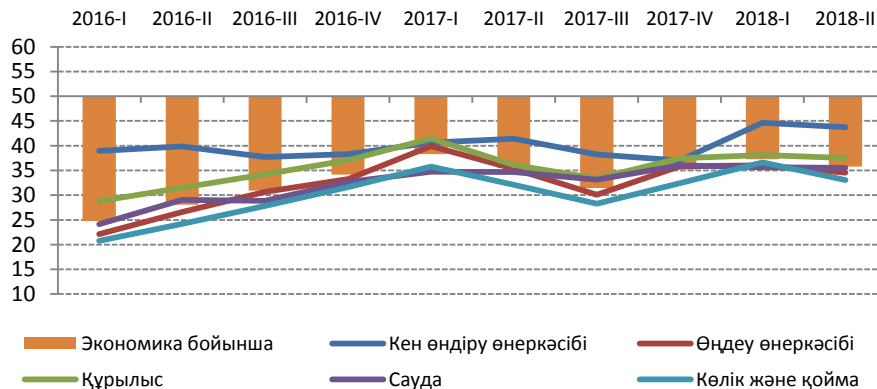
Алдағы 12 айда барлық секторлар бойынша қаржыландыру өзгеріссіз қалады, сонымен бірге құрылыс саласында қаржыландырудың ең үлкен өсімі, ал саудада ең төмен өсімі күтулуде. Негізгі капиталға жіберілетін инвестициялардың көлемінің ең көп төмендеуді құрылыс саласында күтулуде.

Қаржыландырудың негізгі көздері бұрынғысынша кәсіпорындардың **меншікті қаражаты** болып табылады.

5-график. Есептеуде шетел валютасын қолдану (кәсіпорындардың үлесі, %)

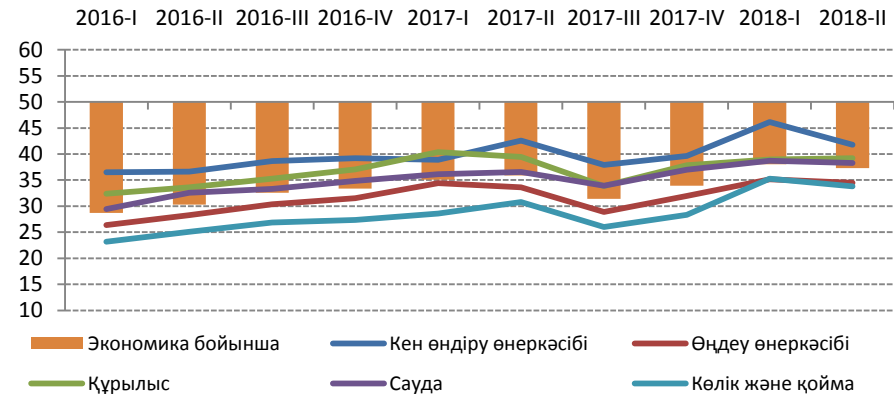
6-график. Теңгенің АҚШ долларына бағамының өзгеруінің кәсіпорындардың қызметіне ықпалы (тоқсан ішінде салалар бойынша ДИ*)

Шетелдік серіктестермен жұмыс істейтін кәсіпорындардың үлесі 70%-дан астам. Ондай кәсіпорындардың үлесі сауда саласында, өңдеу өнеркәсібінде және кен өндіру өнеркәсібінде шамамен орташа 80% құраса, көлік және құрылыс саласында 65% құрайды.

Шетелдік серіктестермен есеп айырысу бойынша кәсіпорындар көбінесе ресей рублін (кәсіпорындардың 55%-ы) және АҚШ долларын (кәсіпорындардың 46,7%-ы) пайдаланады. АҚШ долларын көбірек қолданатын тек кен өндіру өнеркәсібі, қалған салаларда ресей рублі көбірек қолданылады. Есеп айырысуда теңгені тек 20% кәсіпорын қолданады.

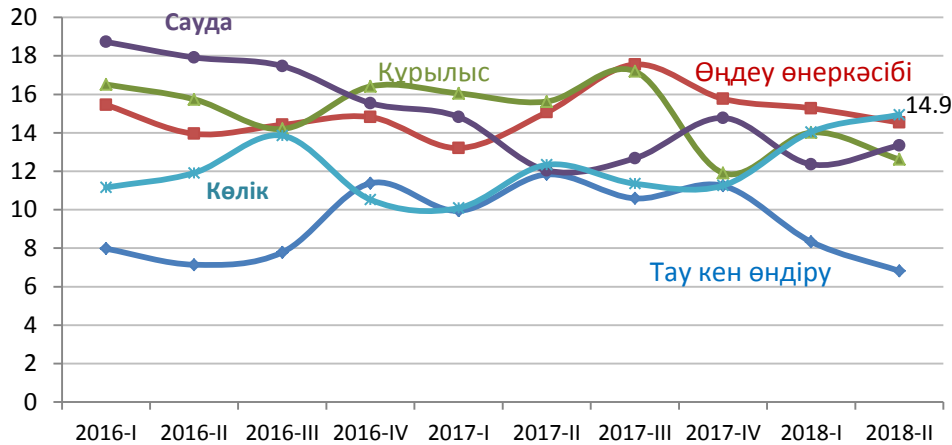
7-график. Теңгенің Ресей рубліне бағамының өзгеруінің кәсіпорының қызметіне ықпалы (тоқсан ішінде салалар бойынша ДИ*)

2018 жылдың 2-тоқсанында теңгенің АҚШ долларына және ресей рубліне қатысты бағамының өзгерісінің нақты сектордағы кәсіпорындарының қызметіне кері әсері ұлғайды. Осы фактордың кері әсері ең аз тау-кен кәсіпорындарына, ал ең көп сауда кәсіпорындарына тиді. Сонымен бірге тау-кен кәсіпорындары үшін 2018 жылдың 2-тоқсанында теңгенің ресей рубліне қатысты бағамының өзгерісінң кері әсері ұлғайды, бұл теңгенің Ресей рубліне қатысты нығаюымен байланысты отандық өндірушілердің бәсекелестігінің төмендеуімен түсіндіріледі.

* – ДИ, диффузиялық индекс 50 деңгейінен неғұрлым жоғары (төмен) болса, көрсеткіштің ықпалы соғұрлым оң (теріс), 50 деңгейі ықпалдың болмауын білдіреді

8-график. Банктік кредиттеудің талаптары тиімсіз кәсіпорындардың үлесі, %

9-график. 2017ж. 4-тоқсанда және 2018ж. 1-тоқсанда кредит аулға ниеті бар кәсіпорындар, %

1-кесте. Кредиттеудің орташа мөлшерлемесі, %

	Теңгемен		Шетел валютасымен	
	нақты	Қол жетімді	нақты	Қол жетімді
Тау-кен өндіру өнеркәсібі	12,2	5,7	5,2	2,4
Өңдеуші өнеркәсіп	11,6	7,3	6,9	4,0
Құрылыс	14,8	7,2	7,3	3,7
Сауда	14,5	8,7	8,2	4,2
Көлік және қойма	15,2	6,4	9,3	2,3

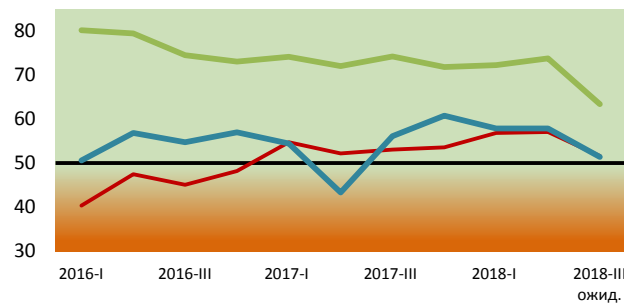
Кәсіпорындарды кредиттеудің шарттарын теріс бағалаған респонденттер оң бағалағандарға қарағанда басым болды. Банктік кредиттеу шарттары бағалау әртарапты болды. «Көлік және қоймалау» саласында несиелендіру шарттары қолайсыз деп бағалаған кәсіпорындардың үлесі (14,9%). Ондай кәсіпорындардың үлесі тау кен өндіру өнеркәсібінде ең төмен болып табылады (6,8%), сонымен қатар салада бұл көрсеткіштің төмендеу тенденциясы байқалады.

2018 жылдың 3-тоқсанында несие алуға ниет білдірген кәсіпорындардың үлесі көлік және қоймалау саласынан басқа салалардың бәрінде төмендеді. Көлік және қоймалау саласында көрсеткіш 2018 жылдың 2-тоқсанындағы 8,5%-дан 2018 жылдың 3-тоқсанында 11,2%-ға дейін жоғарылады. Несие алуға ниетті кәсіпорындардың ең жоғарғы үлесі өңдеуші өнеркәсіпте (21,2%).

Кәсіпорындар қызметінің нақты көрсеткіштерін бағалау:

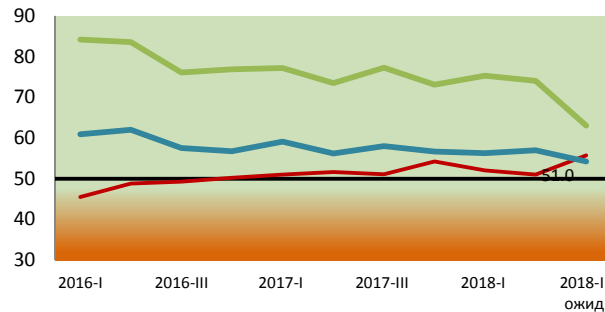
Өнімге сұраныс, оның бағасы, көлемі

10-график. Тау-кен өндіру өнеркәсібі, ДИ*

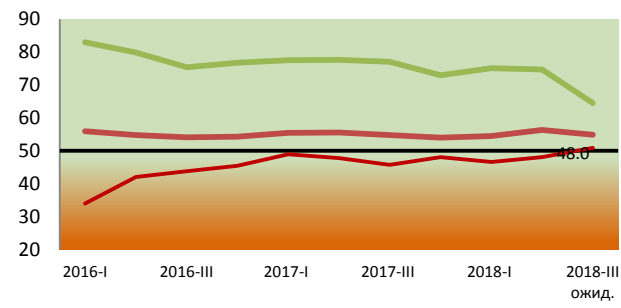
— сұраныс — цены на готовую продукцию — цены на сырьё

11-график. Өңдеуші өнеркәсіп, ДИ

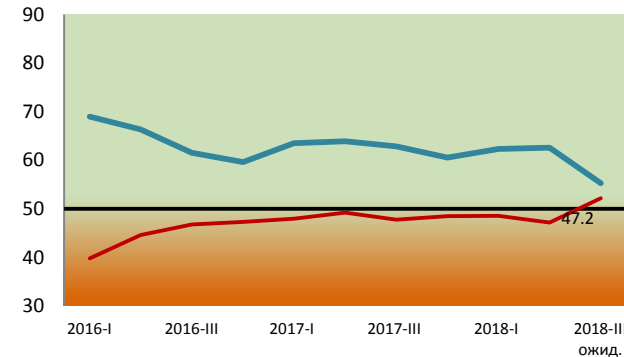
— сұраныс — цены на готовую продукцию — цены на сырьё

12-график. Құрылыс, ДИ

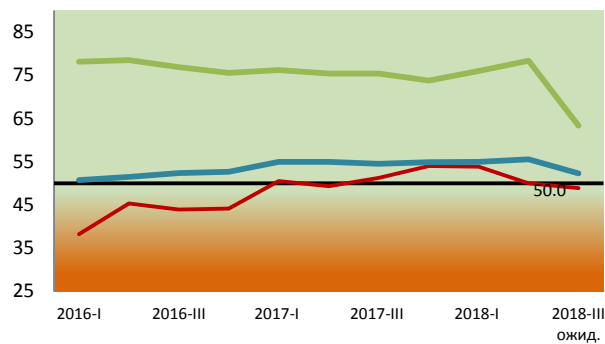
— сұраныс — цены на готовую продукцию — цены на сырьё

13-график. Сауда, ДИ

— сұраныс — цены на готовую продукцию — цены на сырьё

14-график. Көлік, ДИ

— сұраныс — цены на готовую продукцию — цены на сырьё

Әлемдік мұнай нарығындағы қолайлы конъюнктура, сондай-ақ нақты ақшалай кірістердің өсуі аясында ішкі тұтынуды қалпына келуі жалпы **дайын өнімге деген сұранысқа** оң ықпал етті. 2018 жылдың 2-тоқсанында кен өндіру өнеркәсібінде сұраныс өткен тоқсандағы қарқынмен өсуін жалғастырды. Сауда және құрылыс саласында сұраныс өзгерісінің ДИ-і төмендеу аясында қалып отыр, дегенмен 3-тоқсанда сала кәсіпорындарының күтімі бойынша сұраныс аздап жоғарылайды.

Дайын өнімге деген бағаның өсу қарқыны қарастырылып отырған салалардың бәрінде айтарлықтай өзгерген жоқ. Ең жоғарғы өсу қарқыны тау-кен өндіру өнеркәсібінде, ал ең төменгі – құрылыс саласында. 2018 жылдың 3-тоқсанында қарастырылып отырған салалардың бәрінде бағаның өсу қарқынының төмендеуі күтілуде.

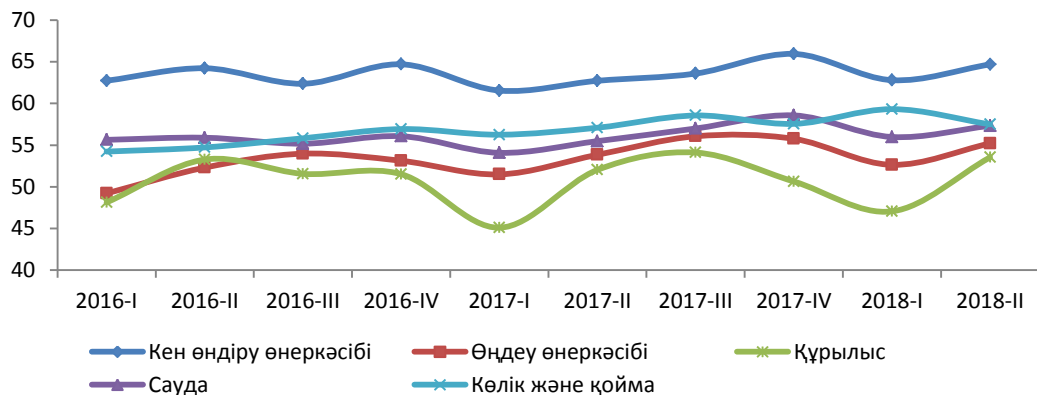
Шикізат пен материалдар бағаларының өсу қарқыны жоғары болып қалуда, бұл жағдай ұзақ мерзімде өзгерген жоқ. Ең жоғарғы өсу қарқыны көлік және қоймалау саласында орын алды. Сонымен қатар 2018 жылдың 3-тоқсанында респонденттер бағаның өсу қарқынының бірталай төмендеуін күтуде.

*– ДИ, диффузиялық индекс 50 деңгейінен неғұрлым жоғары (төмен) болса, көрсеткіштің ықпалы соғұрлым оң (теріс), 50 деңгейі ықпалдың болмауын білдіреді

Кәсіпорындар қызметінің нақты көрсеткіштерін бағалау: Өндірістік қуаттың жүктеме деңгейі

15-график. Салалар бойынша өндірістік қуаттардың орташа алынған жүктемесі, %

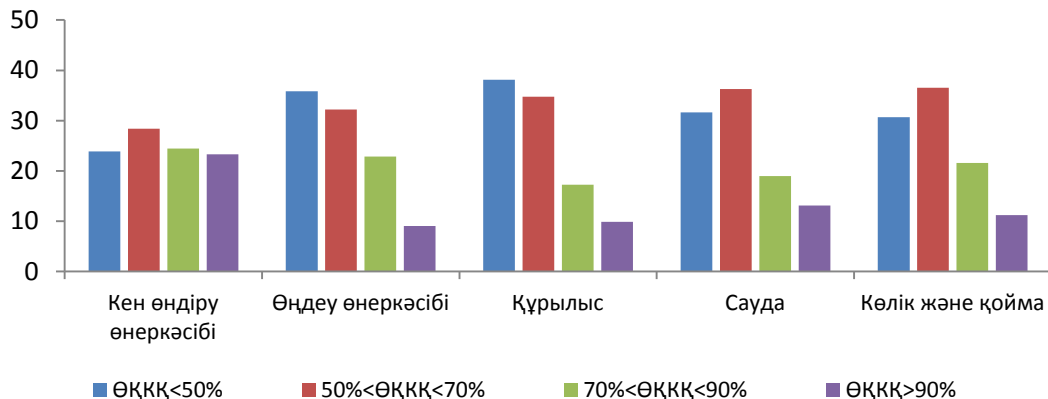

Өндірістік қуат жүктемесінің көрсеткіштерін қарастырсақ, ең құбылмалы және өз өндірістік әлеуетін аз пайдаланатын салалардың бірі **құрылыс саласы** болып табылады. Бұл саланың маусымдық факторға тәуелділігімен байланысты.

Өндірістік қуаттарды пайдаланудың ең жоғары деңгейі **тау-кен өнеркәсібінде**.

Басқа салаларда орташа қуатты пайдалану деңгейі 50% - 60% аралығында.

16-график. Өндірістік қуаттар жүктемесінің 2018 жылғы 2-тоқсандағы деңгейі, кәсіпорындардың үлесі %-бен

Өткен тоқсанда өндірістік қуаттарды барынша жүктеген (ӨҚЖ $\geq$ 90%) кәсіпорындар **тау-кен өнеркәсібінде** басым болды. Бұл мұнай мен металдардың әлемдік бағасының ағымдағы динамикасымен және қазақстандық экспорт өнімдеріне сыртқы сұраныстың жоғары болуымен тығыз байланысты.

Өңдеу өнеркәсібі мен құрылыс саласының кәсіпорындарының көпшілігінің өндірістік қуатты жүктеу деңгейі 50%-дан төмен.

Кәсіпорындар қызметінің нақты көрсеткіштерін бағалау: Кәсіпорындардың қаржылық көрсеткіштері

2-кесте. Негізгі көрсеткіштердің медианалақ мәні*

	АӨК	ЖТҚК	ААК	СР	ӨҚК	ААҚҰ, %
Тау-кен өнеркәсібі	1,44	1,59	0,16	0,39	0,38	43
Өңдеуші өнеркәсіп	1,44	1,71	0,23	0,18	0,32	69
Құрылыс	1,16	1,22	0,22	0,21	0,22	77
Сауда	1,29	1,30	0,43	0,16	0,18	96
Көлік және қойма	1,17	1,48	0,16	0,24	0,42	48

Кәсіпорындардың қаржы-шаруашылық қызметінің негізгі көрсеткіштері 2018 жылғы 2-тоқсанда өткен тоқсанмен салыстырғанда жоғарылап былайша қалптасты:

- кен өндіру және өңдеуші өнеркәсіп кәсіпорындарының өтімділігі және төлем қабілеттілігі ең жоғары болып табылады (ЖТҚК сәйкесінше, 1,59 және 1,71);
- іскерлік белсенділік барлық салаларда жоғарылады, ал сауда саласында өткен тоқсандағыдай көрсеткіш басқаларына қарағанда айтарлықтай жоғары болып қалды (ААК = 0,43);
- Тау-кен өндіру өнеркәсібі саласының кәсіпорындарының рентабельділігі ең жоғары болды (СР=0,39), ең төмен көрсеткіш – сауда саласында (СР=0,16);
- инвестициялауды меншікті қаражаттың есебінен қаржыландыру мүмкіндігі тау-кен өндіру өнеркәсібі мен «Көлік және қоймаға сақтау» саласының кәсіпорындарында жоғарырақ (ӨҚК сәйкесінше, 0,42 және 0,38);
- сауда және құрылыс саласы кәсіпорындарының активтерінің басым бөлігі айналым қаражаты болып табылады (ААҚҰ = 96% және 77%, сәйкесінше).

3-кесте. Қаржылық көрсеткіштердің сипаттамалары

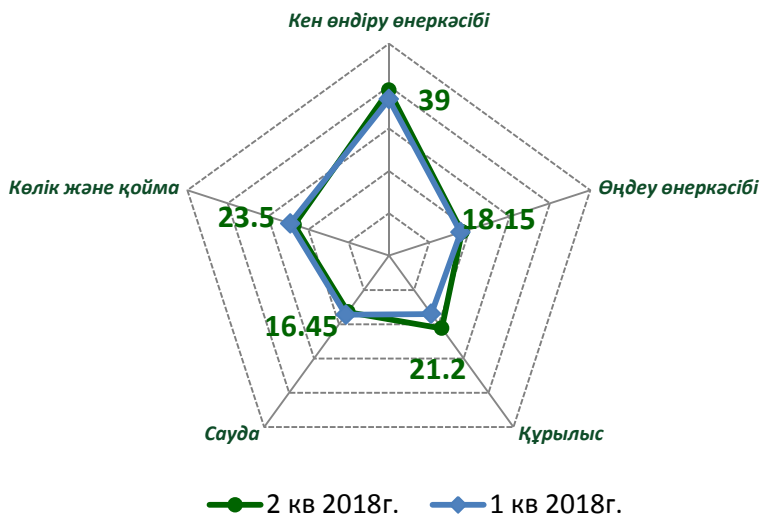
	Есептеу формуласы	Қысқаша сипаттама
АӨК (ағымдағы өтімділік коэффициенті)	Ағымдағы активтер/Қысқа мерзімді міндеттемелер	Компанияның ағымдағы міндеттемелерді (қысқа мерзімді) айналым активтері есебінен ғана өтеу қабілеттілігін сипаттайды. Көрсеткіш неғұрлым жоғары болса, кәсіпорынның төлем жасауға қабілеттілігі солғұрлым жақсы болады.
КОП (жалпы төлем жасау қабілеттілік коэффициенті)	Активтер/Міндеттемелер	Кәсіпорынның барлық міндеттемесін (қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді) оның барлық активімен өтеу қабілеттілігін көрсетеді.
ААК (активтердің айналымдылық коэфф-і)	ӨСТ/Активтер <i>ӨСТ – өнімді сатудан түскен түсім</i>	Активтерді пайдалану қарқындылығын (айналым жылдамдығын) көрсетеді. Кәсіпорынның іскерлік белсенділігінің көрсеткіштері ретінде пайдаланылады.
СР (сату рентабельділігі)	(ӨСТ-ӨӨҚ)/ӨСТ <i>ӨӨҚ – өнімнің өзіндік құны</i>	Ұйым түсімінің қандай бөлігі пайданы (салық салынғанға дейінгі) құрайтынын көрсететін ұйым қызметінің қаржылық нәтижелілігінің көрсеткіші
ӨҚК (өзін-өзі қаржыландыру деңгейі)	МК/(МК+Міндеттемелер) <i>МК – меншікті капитал</i>	Меншікті инвестициялық қаражаттың инвестициялауға қажетті жалпы қаражатқа қатынасы
ААҚҰ (активтегі айналым қаражатының үлесі)	Қысқа мерзімді активтер/Активтер*100	Баланстың жалпы өтімділігін бағалауға мүмкіндік береді

* Орташа деңгейдің экстремалдық мәндердің әсеріне байланысты болуына қатысты медианалық мәндер келтірілген

Кәсіпорындар қызметінің нақты көрсеткіштерін бағалау:

Кәсіпорындардың қаржылық көрсеткіштері

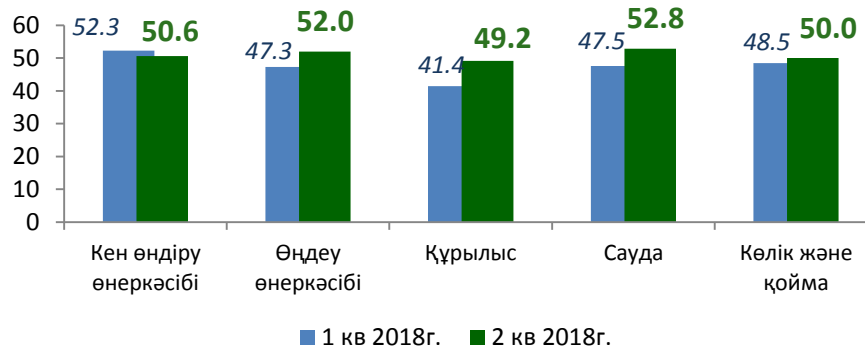
**17-график. Сатудың орташа рентабельділігі *
2018ж., 1-тоқсан%**

Әлемдік нарықтағы энергоресурстардың бағасының өсуі кен өндіруші кәсіпорындардың қаржылық жағдайына оң ықпал етті.

Кәсіпорындардың деректері бойынша ең жоғары рентабельділік тау-кен өндіру өнеркәсібінде байқалып отыр: салық салынғанға дейінгі сатудың орташа рентабельділігі 2018 жылғы 2-тоқсанда 39%-ды құрады, ал сауда және өңдеуші өнеркәсіпте орташа рентабельділік айтарлықтай төмен болды (тиісінше 16,5% және 18,2%). Құрылыс саласының орташа рентабельділігі 21,2% (2018 жылдың 1-тоқсанында 17%) болса, көлік пен қоймада сақтауда көрсеткіш 23,5% құрады (2018 жылдың 1-тоқсанында 24,5%).

18-график. Сала бойынша орташа мәннен жоғары пайда алатын кәсіпорындардың үлесі, %

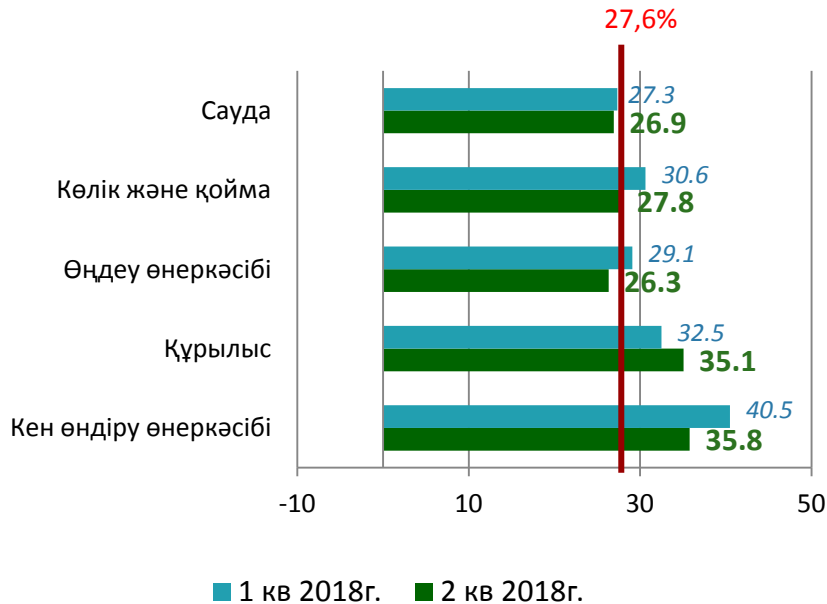
Сауда саласында сату рентабельділігінің орташа деңгейінің аз ғана төмендеуіне қарамастан, рентабельділігі бұл мәннен жоғары кәсіпорындар саны айтарлықтай жоғарылады (2018 жылғы 1-тоқсандағы 47,5%-дан 52,8%-ға дейін), бұл сауда саласындағы кәсіпорындардың көпшілігінің сату рентабельділігі орташа мәнне жақын екендігін білдіреді.

* Пайыздар, салықтар және амортизация төлемдері бойынша шығыстар шегерілгенге дейінгі сату рентабельділігі

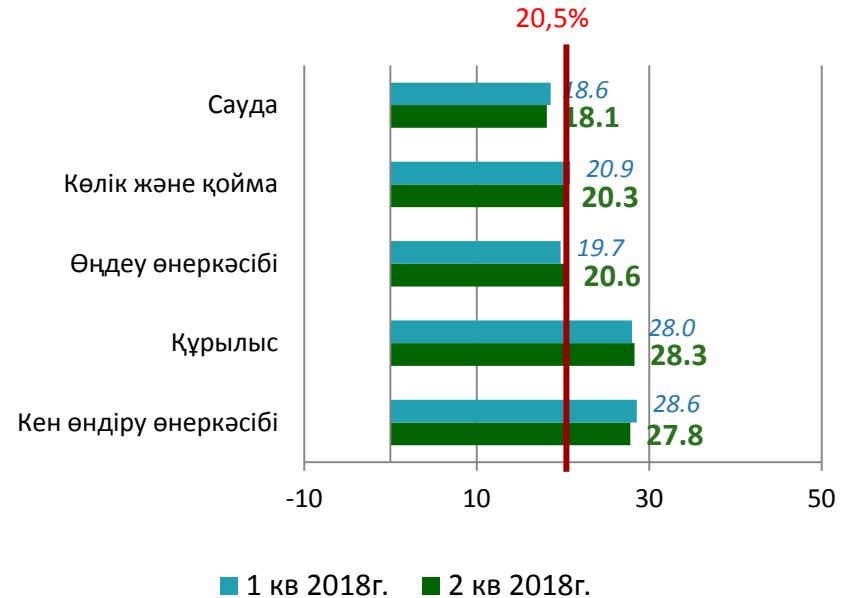
Кәсіпорындар қызметінің нақты көрсеткіштерін бағалау : Салалардағы борыштық ауыртпалық

Банк секторынан тыс мерзімі өткен берешекке, яғни жеткізушілермен, мердігерлермен, тапсырыс берушілермен, сатып алушылармен және т.с. өзара есеп айырысуға байланысты ахуал құрылыста және өңдеуші өнеркәсіпте талдау жасалып отырған басқа салаларға қарағанда нашар. Экономика бойынша орташа алғанда мерзімі өткен (90 күннен астам) **дебиторлық берешек** 27,6%, ал мерзімі өткен **кредиторлық берешек** 20,5%-ды құрайды. Дебиторлық берешегі бар кәсіпорындардың көпшілігі тау-кен өнеркәсібінде, мұндағы кәсіпорындарының 35,8%-ында мерзімі өткен берешек бар (2018 жылдың 1-тоқсанында олардың үлесі 40,5% болған), өңдеу өнеркәсібі кәсіпорындарында көрсеткіш айтарлықтай төмен (26,3%). Мерзімі өткен кредиторлық берешегі бар кәсіпорындар үлесі негізінен тау-кен өндіру өнеркәсібі мен құрылыс салаларында басқа салаларға қарағанда жоғарырақ (28,3% және 27,8%, сәйкесінше). Мерзімі өткен дебиторлық берешегі бар кәсіпорындардың үлесі қаралып отырған салалардың бәрінде мерзімі өткен кредиторлық берешегі бар кәсіпорындарға қарағанда жоғары.

19-график. Мерзімі өткен дебиторлық берешек (%)

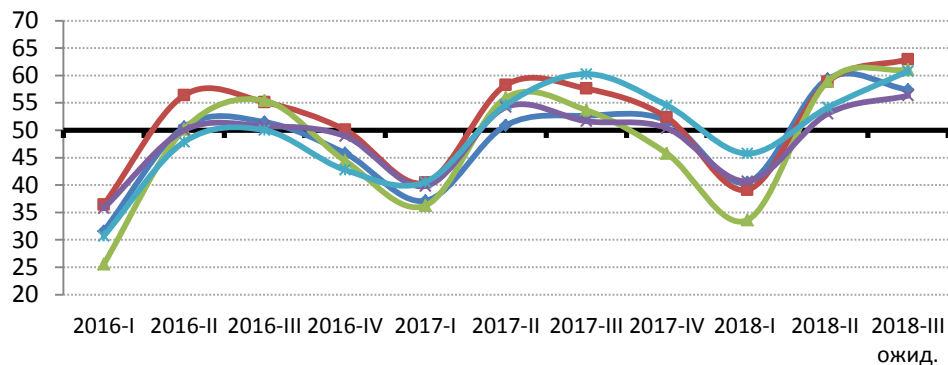

20-график. Мерзімі өткен кредиторлық берешек (%)

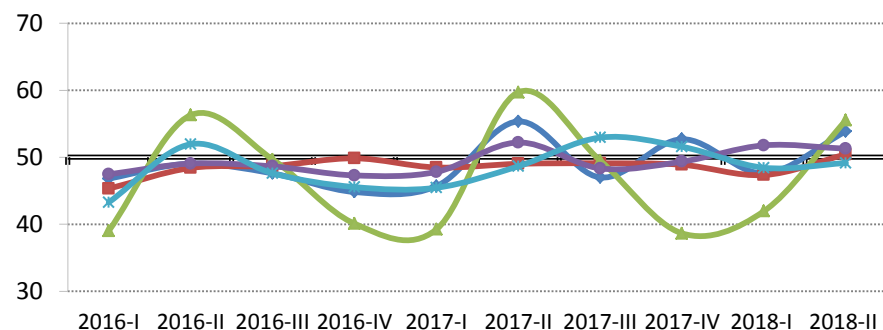
Кәсіпорындар қызметінің нақты көрсеткіштерін бағалау : Еңбекақы мен жұмыспен қамту

21-график. Өндіріс көлемінің өзгерісі, ДИ %

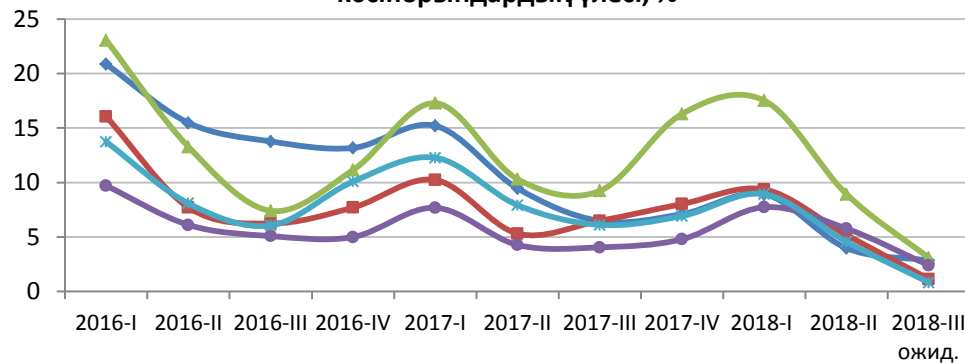
Кен өндіру өнеркәсібі   Өңдеу өнеркәсібі   Құрылыс
Сауда   Көлік және қойма

23-график. Жұмыспен қамту санының серпіні, ДИ *

Кен өндіру өнеркәсібі   Өңдеу өнеркәсібі   Құрылыс
Сауда   Көлік және қойма

22-график. Орташа жалақыны төмендеткен кәсіпорындардың үлесі, %

Кен өндіру өнеркәсібі   Өңдеу өнеркәсібі   Құрылыс
Сауда   Көлік және қойма

Өндіріс көлемінің 2018 жылдың 2-тоқсанындағы өсуі қызметкерлер саны мен орташа жалақының өзгерісіне оң септігін тигізді: көлік және қоймалау саласынан басқа қарастырылып отырған салалардың бәрінде қызметкерлер саны аз да болса артты. Құрылыс саласында қызметкерлер санының өзгерісі айқын маусымдық сипатқа ие.

2018 жылдың 2-тоқсанында қарастырылып отырған салалардың бәрінде орташа жалақыны төмендеткен кәсіпорындар үлесі төмендеді. Құрылыс саласында ондай кәсіпорындардың үлесі -8,9%-ды құраса, басқа салаларда шамамен 3-6%-ды құрады. Нәтижесінде, орташа жалақының өзгерісін сипаттайтын ДИ қарастырылып отырған салалардың бәрінде өсті.

2018 жылдың 3-тоқсанында қызметкерлер санын қысқартуды жоспарлап отырған кәсіпорындар саны одан әрі азайды, бұл өндіріс көлемінің өсуінің күтілуімен байланысты. Онымен қатар орташа жалақыны жоғарылатуды жоспарлап отырған кәсіпорындар саны да қысқарды, нәтижесінде орташа жалақының өзгерісін сипаттайтын ДИ көрсеткіші 50 жақындады, яғни көрсеткіштің өзгеріссіз қалуын білдіреді.

* – ДИ, диффузиялық индекс, 50 деңгейінен қаншалықты жоғары (төмен) болса, көрсеткіштің оң (теріс) әсер етуі соншалықты, 50 деңгейі әсер етудің болмағанын білдіреді

- **Бәсеке дәрежесі** сауда мен өңдеуші өнеркәсіпте біршама жоғары.
- Өндіріс көлемінің өсуінің жоспарлануына қарамастан, кәсіпорындарының көпшілігі үшін **инвестиция деңгейі** өзгеріссіз қалады.
- **Айырбастау бағамының** серпіні жалпы алғанда кәсіпорындардың қызметіне теріс әсер етеді, ал 2018 жылдың 2-тоқсанында кері әсер ұлғайды. Барынша аз теріс әсер тау-кен өндіру өнеркәсібіне, барынша көп теріс әсер сауда саласына тиіп отыр.
- Неғұрлым қолайлы несиелеу талаптары тау-кен өндіру өнеркәсібінде, қолайсыз талаптар өңдеуші өнеркәсіп саласында байқалып отыр. Осы салада кәсіпорындардың 15%-на жуығы үшін талаптар «қолайсыз» болып табылады.
- Кәсіпорындардың көпшілігі **өндіретін өнімнің көлемін** өсіруді жоспарлайды, бұл 2018 жылдың 3-тоқсанындағы **сұраныстың** аз да болса өсуіне байланысты, әсіресе өңдеу өнеркәсібінде. Бұл ретте кәсіпорындар өндірілетін өнімнің **сату бағаларын өсу қарқыны аздап** төмендетуді жоспарлайды.
- **Өндірістік қуаттардың** неғұрлым жоғары **жүктемесі** тау-кен өндіру өнеркәсібінде байқалып отыр.
- Тау-кен өндіру өнеркәсібіндегі **сату рентабельділігі** басқа салаларға қарағанда жоғары.
- Көлік және қоймалау саласынан басқа салалардың бәрінде 2018 жылдың 2-тоқсанында **қызметкерлердің саны** аздап өсті, бұл өндіріс көлемінің көбеюімен түсіндіріледі.
- Мұнай бағасының қалыптасқан серпіні, тау-кен өндіру өнеркәсібінің жоғары рентабельділігі, оның өндірістік әлеуеті, инвестициялық белсенділігі экономиканың ары қарай өсуінің белгілері болып табылады.